

Mistä ja miten puhutaan sosiaalialan, sosiaalihuollon ja sosiaalityön kehittämisessä?

Syyskuisena aamuna on hyvä istahtaa pohtimaan, mitä ajankohtaista on meneillään ja muistella myös hiukan sitä, mitä viime vuosien aikana on alan kehittämiseksi tehty erilaisten kansallisten sekä alueellisten hankkeiden ja muutosohjelmien mahdollistamana, myös osaamiskeskusten tukemana.

Aivan viime vuosina on kansallisesti ollut vireillä ja toteutettu erilaisia lakiuudistuksia sekä kärkihankkeita ja muutosohjelmia mm. I & O -ohjelma. Erityisesti laajan lapemuutosohjelman kautta on panostettu ja edelleen satsataan lapsi- ja perhepalvelujen kehittämiseen, jossa paljolti myös toimintakulttuurista muutosta on toteutettu ja jatketaan yhteistyössä sote- ja myös si -toimijoiden kanssa. Hienoa on tämän lisäksi, että myös lastensuojelua ja muita erityispalveluja tullaan jatkossakin kehittämään.

STM:n kesällä julkaistussa selvityksessä aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuudesta on rakennettu visioita ja ehdotettu sosiaalityölle valtakunnallista kehittämisohjelmaa, jossa määriteltäisiin sosiaalityön paikkoja ja rooleja uudistuvassa sosiaaliturvassa, palvelujärjestelmässä ja myös paikallisissa toimintaympäristöissä. Selvityksessä on hyödynnetty juuri päättyneiden hankkeiden (mm. PRO SOS) tuloksia ja hahmotettu sosiaalityön tulevaa tiekarttaa neljän teemakokonaisuuden kautta: osaava ja vaikuttava sosiaalityö, kumppanuuksia rakentava sosiaalityö, ilmiölähtöinen ja yhteiskunnassa vaikuttava sosiaalityö sekä osallistava ja valtaistava sosiaalityö.

Menneillä viikolla on julkaistu linjauksia lähivuosien Tulevaisuuden sosiaali- ja terveyskeskus ohjelmaan, jossa hallitusohjelman toimenpiteet on koottu viiden tavoitteen alle: palveluiden yhdenvertainen saatavuus, oikea-aikaisuus ja jatkuvuuden parantaminen, toiminnan painotuksen siirtäminen raskaista palveluista ehkäisevään ja ennakoivaan työhön, palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantaminen, palveluiden monialaisuuden ja yhteen toimivuuden varmistaminen sekä kustannusten nousun hillitsemisen. Edellisen todetaan olevan saavutettavissa muiden tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutuessa ja myös digitaalisuuteen liittyvät toimenpiteet mainitaan osaksi kaikkien tavoitteiden toteutumista. Tehtävälister on tärkeä ja toteuttaa hyvin yhdessä aiemmin jo käynnistynyttä alan kehittämisen jatkumoa. Erityisen merkittävä on kirjaus siitä, että ohjelmassa tutkimus- ja kehittämistoiminta on osa perustyötä. Osaamiskeskukset ottavat ilman muuta tehtäväkseen edistää osaltaan sisältöjen etenemistä ja tukea näin hallitusohjelman toimeenpanoa. Toisaalta on kuitenkin hyvä pysähtyä miettimään myös sitä, millä panoksilla osaamiskeskusten odotetaan alueellisina lakisääteisinä alan kehittämistoimijoina vastaavan hallitusohjelman asettamiin odotuksiin tilanteessa, jossa oma perusrahoitus, sosiaalialan kehittämiseen suunnattu valtionavustus, on jälleen kerran leikkausuhkan alla...

Mutta paljon hyvää on odotettavissa. Hallitusohjelmaan kirjattiin kesällä kauan odotetun SOS VTR (valtionrahoitus sosiaalityön tutkimukseen) tutkimuksen käynnistäminen, jolla pystyttäisiin vihdoinkin toteuttamaan laaja tutkimusohjelma sosiaalialan kehittämistä tukemaan. Myös sosiaalialan osaamiskeskukset ovat parhaillaan mukana pohtimassa ja hahmottamassa tulevaan kehittämisohjelmaan tulevia painopistealueita ja uudistusta odotetaan innokkaana toiveikkaana myös pohjalaismaakuntien alueella.

Hallitusohjelmassa korostetaan palveluiden laadun ja vaikuttavuuden parantamista sekä kustannusten hillintää ja tehokkuutta, jotka ovat tärkeitä palvelujärjestelmän kehittämiseksi. Meillä sosiaalialan kehittäjäorganisaatiossa sisällöllisinä fokuksina jo perustehtävämme viitoittamana tällä hetkellä ovat erityisesti tutkimukseen, kehittämiseen ja innovointiin perustuvien käytäntöjen tukeminen, tietoperustaisuuden edistäminen ja tutkimuspohjainen kehittäminen. Näiden lisäksi myös ilmiölähtöinen kehittäminen ja osallisuus ovat sisältöjä, jotka allekirjoitamme ja joiden edistämiseksi asemoimme sopivaa roolia resurssiemme puitteissa.

On hyvä pohtia mitä termeillä vaikuttavuus, tehokkuus ja osallisuus oikeasti tarkoitetaan ja miten ne ymmärretään paitsi hallitusohjelman alustavina sisältöinä ja sen toimeenpanossa, erityisesti sosiaalihuollon erilaisissa toimintaympäristöissä, hallinnossa ja perustyössä? Onko sosiaalityön ja sosiaalihuollon palvelutehtävien fokus kirkaana mielessä työtä tehtäessä eri toimintaympäristöissä ja konteksteissa? Mitä haasteita tähän kenties liittyy? Onko tarvetta toimintakulttuurin muutokselle? Mitä tarkoitetaan, kun puhutaan vaikuttavuudesta?

Ei ole yhdentekevää, miten sosiaalipalveluissa ammattilaiset ja palvelujen käyttäjien suhde erilaisissa kohtaamisissa asemoidaan? Tai miten suhtaudutaan vaikkapa erilaisuuteen- koetaanko se positiivisena asiana vai uhkana yhdenmukaisuudelle? Vanha viisaus sosiaalisesta konstruktivismista on yhä ajankohtainen: on hyvä miettiä, miten esimerkiksi erilaisissa toimeenpano-ohjelmissa ja mietinnöissä, mutta myös hallinnossa ja työarjessa rakennetaan kielellä ja puhunnalla tiedon, todellisuuden ja sen rakenteiden sekä ilmiöiden kokonaisuutta.

Miten sitten olemme SONet BOTNIAssa ottaneet koppeja ja kuinka olemme lähteneet tukemaan ja palvelemaan alueemme kuntia? Vuoden 2019 aikana toteutamme käytännönläheistä kehittämistyötä ja tuemme alan ammattilaisten osaamista sosiaalityön sisäisen integraation näkökulmasta ajankohtaisissa teemasisällöissä. Parhailaan meneillään on vaikuttavuuden teemaseminaarisarja ja vielä loppuvuoden aikana toteutamme Sosdigi -kokonaisuuteen suunnittelemamme seminaarisarjan avaustilaisuuden. Tietoperustainen kehittäminen ja osallisuus ovat kantavina sisältöinä edelleen myös sosiaalisen raportoinnin laajassa ja tärkeässä kokonaisuudessa vuonna 2020. Lisäksi kuntien tukeminen sosiaalihuollon Kanta-palveluihin liityttäessä on meille tärkeää jatkossakin.

Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys -raportissa kuvataan hienosti sosiaalityötä uuden kynnyksellä. Tulevaisuuden sosiaalityö: toimii matalalla kynnyksellä mahdollisimman lähellä ihmisten elämänpiiriä, käyttää systematisoituja ja kumppaneiden kanssa jaettuja vaikuttavia toimintamalleja ja menetelmiä, jotka perustuvat tutkimukseen, kehittämiseen ja yhteiseen innovointiin sekä ammattieettisille periaatteille. Selvityksessä todetaan myös, että ”sosiaalityö on luonteeltaan palvelutoimintaa, joka ei aina identifioi asiakkuuksia ja perustuu vahvasti sosiaalityön ammatillisiin ja eettisiin periaatteisiin.”

Näillä sisällöillä sosiaalipalvelujen kehittämiseksi on luotu hieno visio, jonka saavuttamista myös SONet BOTNIA toiminnassaan ja yhteistyökumppaneineen tukee mielellään matkalla kohti tulevia moniammatillisia, työnjaollisesti huippuunsa kehitettyjä asiakkaina toimivia ihmisiä huomioivia sote -keskuksia, joissa myös työntekijöiden kehittämiseen ja hyvinvointiin kiinnitetään huomiota.

21.9.2019

Anne Saarijärvi

vs. kehitysjohtaja SONet BOTNIA

Katso lisää:

[Tiekartta 2030: Aikuisten parissa tehtävän sosiaalityön tulevaisuus selvitys](#)

[PRO SOS](#)

[Selvityshenkilöraportti 2019: 40. Sosiaalihuollon tutkimuksen ja kehittämisen rakenteet uudistuvassa sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä](#)